

- 2011 – **Bina Štampe Žmavc**, *Cesar in roža*; **Milan Dekleva**, *Pesmarica prvih besed*
- 2010 – **Dim Zupan**, *Hektor in male ljubezni: zgodba nekega Hektorja*
- 2009 – **Marjana Moškrič**, *Stvar*
- 2008 – **Andrej Rozman Roza**, *Kako je Oskar postal detektiv*
- 2007 – **Bina Štampe Žmavc**, *Živa hiša*
- 2006 – **Janja Vidmar**, *Zoo*
- 2005 – **Slavko Pregl**, *Usodni telefon*
- 2004 – **Mate Dolenc**, *Leteča ladja*

LEVSTIKOVE NAGRADE 2013

Levstikove nagrade Založba Mladinska knjiga podeljuje pesnikom, pisateljem in ilustratorjem za življenjsko delo ter za izvirno leposlovno delo in izvirne ilustracije, ki so bile po mnenju strokovnih žirij najboljši dosežki v preteklih dveh letih in so izšle pri Mladinski knjigi.

Levstikove nagrade Mladinska knjiga podeljuje od leta 1949; to so bile prve založniške nagrade v povojnem obdobju,

ustanovljene z namenom, da bi spodbujale slovenske književnike, slikarje in znanstvenike k ustvarjanju za mlade bralce. Od leta 1989 založba nagrade podeljujejo bienalno.

Ob petdeseti obletnici prve podelitve (1999) je Mladinska knjiga uvedla še nagrado za življenjsko delo. Doslej so jo prejeli: Kristina Brenk, Marlenka Stupica, Kajetan Kovič, Ančka Gošnik Godec, Tone Pavček, Marjanca Jemec Božič,

Levstikovi nagrajenci 2013 (od leve proti desni):
Peter Škerl, Barbara Simoniti, Danijel Demšar in Neža Maurer

Dane Zajc, Jelka Reichman, Niko Grafenauer, Marjan Manček, Polonca Kovač in Matjaž Schmidt, Svetlana Makarovič in Kostja Gatnik.

Žirija **Levstikove nagrade za življenjsko delo**, ki jo je vodil glavni urednik Bojan Švigelj, je letošnjo nagrado za življenjsko delo **za ustvarjanje na področju izvirnega leposlovja** namenila pesnici **NEŽI MAURER**.

Utemeljitev:

Neža Maurer piše literaturo za otroke, mladino in odrasle. Največji del njenega opusa zajema poezija. Pomembno mesto pa imajo tudi proza, otroške igre, prevodna dela in publicistika. Že s svojimi prvimi knjigami za otroke se je predstavila kot zrela in suverena pesnica ter pripovednica.

Neža Maurer v svojih delih za otroke in mladino slika podobe otroške igrivosti, polne veselja in domišljije, razposajenosti in nagajivosti ... Slika otroka, ki je v gibanju, ves radosten in poskočen, ki se počuti varno in srečno, pa tudi otroka, ki je sam in osamljen. Kot zapiše Peter Svetina v spremni besedi knjige – antologije, ki je izšla ob pesnični sedemdesetletnici *Velik sončen dan*:

»Otrok je v pesmih seveda tudi iznajdljiv in kar poka po šivih od domišljije. A otrok, ki je nenehno v gibanju, se zna tudi umiriti, obsedeti na veji in poslušati, kako njegova pesem zveni prek sveta ... Svet pa ni narejen samo iz igrivosti in nagajivosti. Ni vedno samo lep in brezskrben. Bog ve, od kod vse se bojazen in strah prikradeta v otrokovo dušo. Vendar je čustvo, ki prežarja poezijo Neže Maurer, skoziinskoz ljubezen. /.../«

Knjigo s čudovitimi podobami Alenke Sotler smo letos ob Levstikovi nagradi za življenjsko delo Neži Maurer ponatisnili. Mnogo njenih pesmi je uglasbenih. Postale so tako priljubljene, da so ponarodele.

TRI LUŽE

*Dežek pada cele dni,
še ponoči nam rosi
in namaka luže tri:*

*v prvi luži žabica,
v drugi luži račkica,
v tretji luži sem pa jaz –
vsi kričimo na ves glas.*

V svojih pesmih z enako zavzetostjo in ljubeznijo upodablja tako ljudi kot živali, rastline in reči. Njen svet je včasih poln sonca, odločnosti in moči, a včasih ves nežen, ranljiv in krhek. Ko stopamo v svet njenega ustvarjanja za otroke, stopamo v svet neizmerne lepote. Zrli bomo v vsakdanjost, polno čudenja in ljubezni. Besedila Neže Maurer so del klasike slovenske književnosti za otroke: izbrušene umetnine, mogočen in trajen opus, ki nagovarja tako otroke kot odrasle.

Levstikovo nagrado za življenjsko delo na področju izvirne ilustracije je žirija namenila ilustratorju, akademskemu slikarju **DANIJELU DEMŠARJU**.

Utemeljitev:

Akademski slikar Danijel Demšar sodi med umetnike – ilustratorje z zelo dolgo delovno dobo in desetlinami knjig v svoji bibliografiji. Vse te knjige pa pričajo o pretanjenem pripovedovalcu zgodb, ki jih pripoveduje s slikanjem. Z barvami, oblikami, s čaranjem atmosfere. S slikarskim jezikom tke niti predstav (asociacij), ki sestavljajo doživetje napisanega v nov, celosten estetski dogodek. Zgodbe spreminja, ne da bi pri tem izgubil eno samo črko, in jim daje nove razsežnosti in pomene. Barva besede, verzom ali povestim dodaja svetlobo in veselje ali pa jih temni z žalostjo. Pri tem se ne meni ne za tradicijo ne za duha časa, za trende ali celo modo. Tudi uporaba materialov je popolnoma samosvoja, nenavadna ter polna njegovih lastnih izumov in pri tem ni ne izbirčen ne izključujoč. Pomembno je le, da doseže zlitje plasti besed in podob v gosto in trdno enoto, nepozabno knjigo.

Žirija v sestavi Boštjan Gorenc - Pižama (predsednik), Darka Tancer-Kajnih in Irena Matko Lukan se je odločila, da **Levstikovo nagrado za izvirno leposlovje** podeli **BARBARI SIMONITI** za knjigo **Močvirniki**.

Ilustracija Marlenke Stupica *Čudežno drevo z metulji* iz knjige *Drevo pravljic* (MKZ, 2013)

Ilustracija Danijela Demšarja, ki jo je Mladinska knjiga uporabila za spominsko darilo udeležencem slavnostne podelitve Levstikovih nagrad 2013

Ilustracija Petra Škerla iz knjige *Močvirniki* (MKZ, 2012)

Ilustracija Petra Škerla iz knjige *Močvirniki* (MKZ, 2012)

Utemeljitev:

Komisija ni imela lahke naloge, saj Mladinska knjiga skrbi za kontinuirano izdajanje kakovostnih otroških in mladinskih del in je bilo na ocenjevalsko sito treba napeti izjemno drobno mrežo. Na njej so poleg poznejše zmagovalke obstali še avtorska slikanica Andreje Borin *Majhen svet*, ki z rahločutno poezijo riše impresije okolice, pustolovski *Zlati zob* Tadeja Goloba, ki popelje mlade bralce v vrtočlave višine previsnih sten Mangarta, navihani *Čofli* Andreja Rozmana Roze, ki zvedavo spoznavajo svet ljudi, in *Mačji zakaji* Lile Prap, ki z mešanjem zgodb in poljudnih dejstev nadgrajujejo že znani format prejšnjih Zakajev.

Toda drobnejša ko je bila mreža na situ, bolj je na njej obstajala najbolj vodnata izmed vseh knjig, zbirka kratkih zgodb Barbare Simoniti *Močvirniki*, ki bralce popelje po močvarnih kotanjah Zelene Dobrave v podrastni vrvež močeradov, krastač, gozdnih žab, pupkov in drugih vlagoljubov. V zgodbi oživi pisana družba Močvirne Loke, ki se nam odstira skozi vsakdanja opravila odraslih in nepredvidene dogodke, ki zaznamujejo celotno družbo, kot skozi zvedave otroške oči živalskih mladičev, ki odkrivajo svet okrog sebe in s katerimi se mladi bralci zlahka poistovetijo. Fantazijski živalski svet Barbare Simoniti je polno delujoča družba, ki odseva нрав človeškega sveta, a vsebuje poklice, obredja, šege in predmete, kakršni bi se organsko lahko razvili v danem okolju. To še posebej verodostojno zaživi zaradi premišljene in bogatega jezika, ki v opisovanju močvirnatnega okolja spretno krmari med sodobnim besediščem, arhaičnimi izrazi in pisateljicinih neologizmi (npr. imena letnih časov: pomlad, suholetje, jesen in snežina), ob katerih zaslišimo žuborenje vode in čmokotanje razmočenih tal. Enaka iskriava inovativnost je opazna tudi pri poimenovanih prebivalcev Močvirne Loke (ta sega od očitnih Močeradnikov, Regarjev, Urharjev in Žabarjev do Pletežev, Muljarjev, Slapernikov in Stopajnikov) in njihovih bivališč (Bukov oklešček, Smrekova Pušča, Brezova Tokava, Gabrov zatok). Kot pravi Marjana Kobe v spremni besedi te knjige, mladinski prvenec Barbare Simoniti prinaša v sodobno slovensko mladinsko

pripovedništvo svežino, še posebej v polje fantastičnih živalskih pripovedi, in ima nadih žlahtne angleške (živalske) prozne klasike.

Močvirniki so brezčasna knjiga, ki bi lahko nastala pred sto leti ali v triindvajsetem stoletju, pa vendar je kot ustvarjena za današnji čas, saj s samosvojim pripovednim tokom zareže v svet bliskovitega šviganja informacij, ki smo ga vajeni. Zgodbe preveva idilična lagodnost narave, ki bralcu ne dopušča, da bi se na en mah pognal skozi knjigo, temveč ga zapelje v počasno uživanje jezikovnih in fabulativnih posladkov. Tako so *Močvirniki* knjiga, ki nas ne obišče bežno, temveč ostaja z nami in nam ponuja stalen prehod v Močvirno Loko, kjer nas čakajo človečni živalski junaki s svojimi željami, radostmi in strahovi v spremstvu ilustracij Petra Škerla, ki so obenem dokumentaristične in čarobne.

Žirija za izbor izvirne ilustracij, ki jo je vodil dr. Milček Komelj, je nagrado namenila **ilustratorju PETRU ŠKERLU** za ilustracije v knjigi Barbare Simoniti *Močvirniki*.

Utemeljitev:

Dela, ki so na likovnem področju prišla v poštev za Levstikovo nagrado, izpričujejo visoko kakovost naše sodobne knjižne ilustracije in intenzivno skrb Mladinske knjige oziroma njenega likovnega urednika za čim višjo ustvarjalno raven. Med predloženimi deli jih je kar nekaj izstopalo, bodisi po izvedbeni kakovosti bodisi po inventivni zamisli, skladnosti slike in besedila, osebni prepoznavnosti in čustveno izrazni intenziteti, žirija pa se je po pretresu vseh del odločila, da dodeli Levstikovo nagrado ilustracijam Petra Škerla v knjigi Barbare Simoniti *Močvirniki*.

Ilustracije Petra Škerla k proznemu besedilu Barbare Simoniti *Močvirniki* je izjemno likovno delo, ki dobesedno diha z besedilom. Ilustrator se je tekstu, ki natančno opisuje naravo in življenje Močvirnikov v njej, tako prilagodil, da se je do kraja potopil v pisateljicin ambient. Zaradi narave zgodbe je ostal docela zvest dogajanju, a je pripovedne živalske junake, četudi pretanjeno izrisane, tonsko docela uskladił z zamolklo

zeleno močvirniško barvitostjo, ki vnaša v podobe značilno vzdušje in s tem močno presega zgolj likovno deskriptivnost. V svoje slike je priklical skrivnostni čar, ki ga izžareva tudi najbolj skrita narava podrašč, dvoživk in žuželk. S tako poudarjenim vzdušjem in risarsko prefinjenostjo je umetnik prenovil našo najboljšo ilustrator-

sko tradicijo 20. stoletja od vesnanov do t. i. pravljíčark in ustvaril hkrati monumentalno in krhko občuteno delo, v katerem so celostranske podobe z vinjetami vred več kot nepogrešljiv del celotne knjižne umetnine. Tako zasnovana knjiga spreminja branje v pravo estetsko razkošje, ki povezuje lepoto umetnosti in narave.

BULLETIN JUGEND & LITERATUR 2011

Nemški mesečnik *Bilten Jugend & Literatur* (Bilten mladina & literatura), ki se posveča otroškim in mladinskim medijem, spodbujanju branja in bralni kulturi, objavlja informacije, prispevke in kritike za vzgojitelje, učitelje, socialne pedagoge, bibliotekarje, knjigarje, kritike, študente, založnike, urednike, pisatelje, ilustratorje in tudi za starše.

Prispevki v letu 2011 so osredotočeni predvsem na novosti na knjižnem področju, nekaj pa jih je posvečenih gledališki, filmski, televizijski in tehnološko najnovejši medijski ponudbi za otroke in mladino. Informacije in ocene mladinskih knjig so v vsaki številki dokaj obsežne in objektivne, zajemajo pa tako domača kot prevedena dela. Poleg novitet so v posameznih številkah ocene novejših mladinskih knjig, ki so razvrščene po tematskih sklopih:

Knjige za mladostnike (št. 1), zgodovinske zgodbe in romani ter prve knjige za otroke na aplikacijah (št. 2), zgodbe, ki so zapisi doživljajev deklet in fantov v obliki dnevnikov, ter novejša slikanica, ki spodbujajo k sodelovanju in soustvarjanju (št. 3), grozljivke, poučne knjige in knjige, ki govorijo o raznovrstnih tipih družin (št. 4), znanstvena fantastika (št. 5), poletno počitniško branje (št. 6).

V posameznih številkah je mesto tudi za predstavitev založb in dela urednikov. Nekaj je tudi kritičnih prispevkov, tako

na primer na račun bralnih prireditev ali pa izborov knjig za nagrado Deutscher Jugendliteraturpreis, glede na to, da se kandidira tudi knjige, ki ne izidejo kot mladinske knjige (št.7).

Avtorji, ki so predstavljeni v tem letniku so:

Janne Teller, pisateljica iz New Yorka, ki je presenetila in uspela s svojo knjigo: *Nichts (Nič)*, namenjeno bralcem vseh starosti, v kateri obravnava nasilje in odnos družbe do nasilja. »Zu wenig Liebe, zu viel Konsum« (Premalo ljubezni, preveč potrošnje) je naslov pogovora s pisateljico, ki ga je pripravila Heidi Strobel za št. 1.

Nemška pisateljica in ilustratorica Martina Wildner je v pogovoru s Heidi Strobel »Die Rationalistin« (Racionalistka) v št. 2 tako neposredna kot v svojih delih za mlade, v katerih se brez ovinkarjenja, pa vendar na privlačen način loteva resnih problemov, kot so družbena neenakost, verska različnost in samouničevalnost.

Ole Könnecke, nemški ilustrator, spregovori o svojem delu s Sarah Wildeisen v prispevku »So schön wie möglich!« (Tako lepo kot je le mogoče!) v št. 3.

Pogovor Myriam Keil s Tomasom Unglaubejem v prispevku »Ins Nichts hinein« (*Notri v nič*) v št. 4 teče o izidu njene knjige *Nach dem Amok* (Po